

2. GENERAL EXPERIENCE WITH THE LAW IMPLEMENTATION (THE COURSE OF ACTION)

2. General experience with the Law implementation (The course of action)

2.1. Promotion of the right to free access to information

With the aim of better informing of the citizens on the right to free access to information which provides to them the possibility to require and obtain information possessed by the public authority bodies, in the period from November 01 2007 till March 31 2008 MANS realized the project „**Do you know you have the right to know**” .

MANS conducted a public campaign in 21 municipality in Montenegro in order to acquaint the citizens as much as possible with the right to free access to information, especially the citizens in smaller municipalities.

Among other, the public campaign implied organization of performance art pieces and distribution of materials in all municipalities.

The table below shows the plan according to which the public campaign was conducted per municipalities in the period from November 13 until December 06 2007.

Date	Time	Municipality	Date	Time	Municipality
13.11	11 – 13	Šavnik	26.11	11 – 13	Tivat
	17 - 19	Plužine		17 - 19	Herceg Novi
14.11	11 – 13	Žabljak	27.11	11 – 13	Kotor
	17 - 19	Pljevlja		17 - 19	Budva
15.11	11 – 13	Mojkovac	28.11	11 – 13	Bar
	17 - 19	Bijelo Polje		17 - 19	Ulcinj
16.11	11 – 13	Rožaje	03.12	11-13	Cetinje
	17 - 19	Berane	04.12	11-13	Danilovgrad
17.11	11 – 12.30	Andrijevica		17-19	
	13.30 – 15	Plav	06.12	11-14	Podgorica
	17 - 19	Kolašin			

Apart from distribution of the promotional material, representatives of MANS during the public campaign explained to the citizens in more detail and through direct contact provisions of the Law on Free Access to Information as well as data referring to the phases of the administrative procedure and the administrative dispute.

MANS made it possible to citizens to fill out a template request for free access to information prepared in advance and to submit it to competent institutions.

2.2 Photos

Mojkovac, November 15th 2007

Andrijevica, November 17th 2007

Cetinje, December 03rd 2007

Danilovgrad, December 03th 2007

2.3 Promotional materials

During the public campaign MANS distributed promotional materials such as leaflets, badges, t-shirts and poster with the message „Do you know you have the right to know” in order to inform the citizens as much as possible with the right to free access to information.

Apart from the basic message „Do you know you have the right to know”, the promotional materials included also the contact telephone by means of which the citizens could obtain legal assistance in the implementation of the Law on Free Access to Information.

Concept design for the posters and the stickers

Leaflets which were distributed in all the municipalities in Montenegro included short information on important provisions of the Law on Free Access to Information which refer to the rights of citizens as well as a short description of the legal procedure aimed at exercising and protection of this right.

The leaflets included the basic information on the nature of the right to free access to information which is guaranteed both by the Law on Free Access to Information and the international documents on human rights and obligations such as

- Universal declaration on human rights,
- International pact on civil and political rights and
- European convention on human rights and basic freedoms.

Apart from that, the leaflet gives an excerpt from the Law on Free Access to Information in order to explain in more detail the meaning of particular expressions from the Law.

Also, the citizens could become acquainted with a short description of the procedure pursuant to the request for free access to information which states time limits and the procedure in the part of the Law on General Administrative Procedure and the Law on Administrative Dispute.

The chapter Appendices gives schemes of the process of access to information and the templates distributed to the citizens.

<p>Šablon zahtjeva za slobodan pristup informacijama</p> <p>Naziv institucije _____ Datum, mjesto _____</p> <p>Predmet: Zahtjev za dostavljanje informacija _____</p> <p>Poštovani,</p> <p>Međin Vas da mi na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama dostavite kopiju: _____</p> <p>_____ naziv akta (tražene informacije)</p> <p>Detaljnije informacije:</p> <p>Podjećamo da se:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Na osnovu člana 12 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, zahtjev za pristup informaciji sadži način na koji se želi ostvariti pristup informaciji i organ vlasti je dužan da omogući pristup informacijama na način kako je to tražio podnosioc zahtjeva. <p>Međin Vas da mi rješenje doneseno po ovom zahtjevu i tražene informacije dostavite poštom ili na fax _____</p> <p>Ukoliko tražene informacije posjedujete u elektroničkoj formi molim Vas da ih pristijedite na e-mail adresu _____</p> <p>Ime i prezime _____ Adresa podnosioca zahtjeva _____</p>	<p>Podrška sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama</p> <p>Ciljevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promovisanje prava na slobodan pristup informacijama - podrška građanima u ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama - unaprijedjenje primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama <p>SOS & INFO 081.266.326 069.446.094</p>	<p>Mreža za afirmaciju nevladinog sektora MANS</p> <p>Plaćam porez, imam www.mans.cg.yu PRAVO DA ZNAM!</p>
<p>Plaćam porez, imam PRAVO DA ZNAM!</p>		<p>28.septembar Svjetski dan slobodnog pristupa informacijama</p>
 <p>SOS & INFO 081.266.326 069.446.094</p>	<p>Baza podnijetih zahtjeva za informacijama www.pravodaznam.info</p>	 <p>Mreža za afirmaciju nevladinog sektora</p> <p>Švedski Helsinški Komitet za ljudska prava</p>

Plaćam porez, imam PRAVO DA ZNAM!

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, čl 19

"Svako ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja; u to pravo spada pravo na mišljenje bez miješanja i pravo na traženje, primanje i davanje informacija i ideja kroz bilo koji medij bez obzira na granice."

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, član 19

"Svako ima pravo na slobodu izražavanja; to pravo podrazumijeva slobodu izražavanja, primanja i širenja obavještenja i ideja svake vrste, bez obzira na granice, bilo usmeno, pisano, putem štampa ili u umjetničkom obliku ili na kojim drugom sredstvu po svom izboru."

Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, čl 10

"Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja vlastitog mišljenja, primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad televizijskih, radio i štampanih preduzeća."

Sloboda izražavanja mišli obuhvata pravo na slobodan pristup informacijama, kao i slobodu primanja i širenja informacija.

Pravo na informisanje, kao pravo koje znači sadu i pravovremenu informaciju, često se naziva „pravom javnosti da zna“. Ostvarenje ovog prava nemoguće je bez prava na slobodu primanja i širenja informacija, odnosno bez slobode pristupa informacijama. Pristup informacijama je prvi neophodni uslov za ostvarenje primanja i širenja informacija, odnosno za ostvarenje slobode informisanja.

Pristup informacijama u posjedu organa vlasti, na bazi ravnopravnosti, u skladu sa jasnim pravilima, omogućava javnosti da formira i ima kritičko mišljenje o stanju društva u koje živi i o organima koji njime upravljaju.

Istovremeno, time se **podstiče učesne javnosti** u pitanjima od zajedničkog interesa, doprinosi efikasnosti administracije i afirmiranju njenog legitimiteta, obježava opasnost od korupcije i jača povjerenje u javnosti u organe vlasti.

Izvod iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama

Pristup informacijama u posjedu organa vlasti je slobodan.

Pravo na pristup informacijama u posjedu organa vlasti ima svako fizičko i pravno lice bez ikakvih ograničenja.

Objavljivanje informacija u posjedu organa vlasti je u javnom interesu.

Pravo pristupa informaciji obuhvata pravo traženja, primanja, korištenja i širenja informacije koja se nalazi u posjedu organa vlasti

Informacija je dokument u pisanoj, štampanoj, video, zvučnoj, elektronskoj ili drugoj formi, uključujući i njegovu kopiju ili ota, bez obzira na sadržinu, izvor (autora), vrijeme sačinjavanja ili sistem klasifikacije

Organ vlasti je: državni organ zakonodavni, izvršni, sudski; organ lokalne samouprave; organ lokalne uprave; javna ustanova; javno preduzeće ili drugo pravno lice koje je povjereno obavljanje javnih službenih, koje ostvaruje država ili organ lokalne samouprave ili koje se finansira iz javnih prihoda, u čijem posjedu se informacija nalazi;

Informacija u posjedu organa vlasti je faktičko posjedovanje informacije od strane organa vlasti raspoložive informacije, informacije dostavljene od drugih organa vlasti ili trećih lica, bez obzira na osnov i način sticanja

Kratki opis procedure po osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama

Rok za odgovor po osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama je 8 dana i počinje da teče prvog narednjeg dana od dana podnošenja zahtjeva.

Ukoliko podnosioc zahtjeva ne dobije odgovor u roku od 8 dana:

1. Ukoliko ne postoji institucija koja vrši nadzor nad radom organa kome je podnesen zahtjev, ima pravo podnijeti ponovljeni zahtjev.

Rok za odgovor po ponovljenom zahtjevu je 7 dana od dana podnošenja ponovljenog zahtjeva.

2. Ukoliko postoji institucija koja vrši nadzor nad radom organa kome je podnesen zahtjev, ima pravo podnijeti žalbu zbog čučanja administracije.

Žalba se podnosi organu kome je podrijet zahtjev za slobodan pristup informacijama koji je predviđuje drugostopenjski organ.

Rok za podnošenje žalbe je 15 dana od dana kada je istekao rok za odgovor po zahtjevu. Rok za odgovor po žalbi je 15 dana od dana podnošenja.

Ukoliko organ vlasti ne dostavi odgovor u roku od žalbe podnosioc zahtjeva podnosi ponovljenu žalbu. Rok za odgovor po ponovljenoj žalbi je 7 dana od dana podnošenja ponovljene žalbe.

Ukoliko organ vlasti ne dostavi tražene informacije ni po ponovljenom zahtjevu ni žalbi podnosioc zahtjeva ima pravo da u roku od 30 dana od dana isteka roka po ponovljenom zahtjevu ili žalbi, tužbom pokrene spor pred Upravnom sudom.

Kada podnosioc dobije odgovor na zahtjev kojim nije zadovoljan:

1. Ukoliko postoji institucija koja vrši nadzor nad radom organa koji je dao rješenje, ima pravo podnijeti žalbu.

2. Ukoliko ne postoji institucija koja vrši nadzor nad radom organa koji je dao rješenje, u roku od 30 dana od dana dostavljanja, ima pravo podnijeti tužbu Upravnom sudu zbog povrede postupka ili pogrešnog sprovođenja zakona.

Baza podnijetih zahtjeva za informacijama: www.pravodaznam.info

Plaćam porez, imam PRAVO DA ZNAM!

Leaflet distributed to the citizens during the public campaign

2.4 Conclusions

Results of the public campaign showed that the citizens are still not ready for independent implementation of the Law on Free Access to Information notwithstanding the fact that representatives of MANS distributed to them through direct contact already prepared template of request for free access to information and explained the procedure and the rights prescribed by this Law.

During the public campaign the citizens expressed distrust in the readiness of institutions to consider seriously their requests, which turned out to be the biggest problem in strengthening the citizens for direct implementation of their right prescribed by the law.

After the end of the public campaign, numerous citizens asked for more detailed information on their rights to access information by means of the SOS telephone.

Most citizens asked from MANS to formulate their requests, determine the competent institution for acting pursuant to the request, to submit requests instead of them and inform them on the answers obtained.